

ΕΤΟΣ Α'. - ΤΟΜΟΣ Α'. - ΤΕΥΧΟΣ Α'. & Β'.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
"ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,"

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΗΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΩΖΟΠΟΛΕΩΣ (1623 - 1636)

Ἐκ τῆς ἀδελφότητος τῆς ἐν τῷ νησίῳ τῆς Σωζοπόλεως κειμένης μονῆς τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ἡ ὁποία μάλιστα ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι περίπου τοῦ ἔτους 1625 ὑπῆρξεν ἀξιόλογον φυτώριον τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων,¹⁾ ἀνεδείχθησαν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος δύο λόγιοι ἀρχιερεῖς, ὁ Νικαίας Πορφύριος καὶ ὁ Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Θεοδόσιος²⁾. Ἐξ αὐτῶν ὁ πρῶτος εἶναι γνωστός μάλιστα ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ συντεθείσης διὰ στίχων πολιτικῶν ἐμμέτρου «Περίοδου τοῦ ἀγιωνύμου ὄρους τοῦ Ἄθωνος».³⁾ Περὶ τοῦ Πορφυρίου Νικαίας θέλω διαλάβει ἄλλοτε διεξοδικώτερον. Ὁ δὲ Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως Θεοδόσιος πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα διέτριψεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου ἐπὶ τοῦ νησίου τῆς Σωζοπόλεως πολλὰ ἔτη (μεμαρτυρημένως μετὰ τὸ 1612) ἀσχολούμενος μετ' ἀγάπης περὶ βιβλιογραφικὰ ἔργα. Κατ' ἀπρίλιον τοῦ 1613 κατέστρωσεν ὁ Θεοδόσιος ἱερομόναχος ὄν τὰ αυτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα καὶ πατριαρχικὰ γράμματα, τ' ἀναφερόμενα εἰς τὴν προρμημονευθεῖσαν μονὴν τοῦ Προδρόμου, «κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἴσον» εἰς ἴδιον κώδικα. Ὁ κώδιξ οὗτος μετὰ τὸ 1626 μετηνέχθη εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης, ὁπό-

¹⁾ Πρὸβλ. τὸ δημοσίευμα τοῦ Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως, «Ἡ ἐν τῷ νησίῳ Σωζοπόλεως βασιλικὴ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ ἡ τύχη τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς» ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» (Πετρονπόλεως), τόμ. Ζ' (1900) σελ. 661—695.

²⁾ Πρὸβλ. *Μανουὴλ Ι. Γεδεών*, «Ἐπισημείωσις συμπληροῦσα τὰ περὶ τῶν μητροπολιτῶν Βιζύης καὶ Μηδείας» ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Γ' (1882—83) σελ. 418—419.

³⁾ Ἐξεδόθη πολλάκις, ὑπὸ Β. *Montfaucon*, *Palaeographia graeca* (ἐν Παρισίοις 1708) σελ. 501—509, αὐτοτελῶς ἐν Βενετίᾳ τῷ 1745, καὶ ὑπὸ *Μανουὴλ Ι. Γεδεών*, ὁ Ἄθως (ἐν Κων/πόλει 1885) σελ. 241—244.

θεν οὗτος ὑπεξαιρεθεὶς περιήλθεν εἰς τὴν κατοχὴν βιβλιοκαπήλου τινὸς τοῦ Σταυροδρομίου, ὅστις καὶ ἐπώλησεν αὐτόν, περὶ τὸ ἔτος 1880, εἰς τὸν Ἰωάννην Σακκελίωνα († 1891). Καὶ ἀγνωεῖται μὲν νῦν ἡ τύχη τοῦ πολυτίμου κώδικος, ὁ ὁποῖος εἶχε γραφῆ κατὰ μίμησιν γραφῆς τοῦ IB' αἰῶνος καὶ περιεῖχε καὶ ἀξιολόγους παρεμβολὰς τοῦ ἡμετέρου Θεοδοσίου εἰς τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἀντιγεγραμμένα αὐτοκρατορικά καὶ πατριαρχικά γράμματα ¹⁾, ἀλλ' εἶναι γνωστόν, ὅτι ἀκριβῶς ἐκ τοῦ κώδικος αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη τοῦ IZ' αἰῶνος ἀντέγραψε τὰ γράμματα ταῦτα ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος Νοταρᾶς. ²⁾ Οὕτω διὰ τῆς προνοίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ ἡμετέρου Θεοδοσίου περιήλθον εἰς ἡμᾶς ἐπίσημα καὶ αὐθεντικά γράμματα, διαλευκάνοντα μέγਾਲως τὰς τύχας τῆς γεραρᾶς μονῆς τοῦ Προδρόμου τῆς Σωζοπόλεως.

Ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης ἐναπόκεινται δύο κώδικες γραφέντες χειρὶ τοῦ ἡμετέρου Θεοδοσίου κατὰ τὸ ἔτος ζρϞβ' (=1613/4) ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου τῆς Σωζοπόλεως πρὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα. Ἐκ τῶν δύο τούτων κωδίκων ὁ μὲν φέρων σύγχρονον ἀριθμὸν κατατάξων 109 περιέχει τὸ Μηναῖον τοῦ Ἰουνίου ὁ δὲ φέρων ἀριθμὸν κατατάξων 144 περιέχει τὰς τρεῖς λειτουργίας γραφείσας χάριν ἱερέως τινὸς ὀνόματι Ἀμβροσίου ³⁾. Τὰς τρεῖς λειτουργίας «ἅμα σὺν τῷ τακτικῷ» περιέχει καὶ ἄλλο καλλιγραφικὸν ἔργον τοῦ Θεοδοσίου, ἔτι ἱερομονάχου ὄντος, ἥτοι ὁ ὑπ' ἀριθ. 329 κῶδιξ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου. Καὶ ὁ κῶδιξ οὗτος ἔχει γραφῆ κατὰ τὸ ἔτος ζρϞβ' (=1613/4) «ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ πατριαρχικῇ μονῇ τοῦ τιμίου Προδρόμου τοῦ ἐν τῇ Μαύρῃ Θαλάσσει, πλησίον Σωζοπόλεως» καθ' ἃ λέγει τὸ σχετικὸν βιβλιογραφικὸν σημείωμα ⁴⁾,

¹⁾ Πρβλ. τὰ γεγραμμένα ὑπὸ Ἰωάννου Σακκελίωνος ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β' (1885—1889) σελ. 612 κ.έ. καὶ Α. Παπαδόπουλον—Κεραμέα, ἐνθ' ἀνατίρω, σελ. 663.

²⁾ Τ' ἀντίγραφα τοῦ Δοσιθέου Νοταρᾶ περιέχονται ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 276 κώδικι τῆς πατριαρχικῆς συλλογῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (ιδὲ Α. Παπαδόπουλον—Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Α', ἐν Πετροουπόλει 1891, σελ. 331—335, πρβλ. καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένα ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» Πετροουπόλεως, τόμ. Ζ', 1900, σελ. 663 κ. έ.)

³⁾ Α. Παπαδόπουλος—Κεραμεὺς ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τόμ. Ζ' (1900) σελ. 675, ἀριθ. κδ', 677 ἀριθ. λδ'.

⁴⁾ Αὐτόθι σελ. 679, ἀριθ. μγ'. Πρβλ. καὶ Α. Παπαδόπουλον—Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Δ' (ἐν Πετροουπόλει 1899) σελ. 304 κ.έ. Περὶ τῶν κωδίκων, τοὺς ὁποίους ἔγραψεν ὁ Θεοδοσίος ἐν τῇ μονῇ τοῦ Προδρόμου τῆς Σωζοπόλεως πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ εἰς ἀρχιερέα, ιδὲ καὶ Νίκος Α. Βέης (Βέης), Verzeichnis der griechischen Handschriften des peloponnesischen Klosters Mega Spilaeon, τόμ. Α' (ἐν Λειψία 1915) σελ. 80 κ. έ.

ἐν ᾧ ὁ Θεοδόσιος ταπεινοφρονῶν χαρακτηρίζει αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ φράσεως καὶ ἄλλης ἀγαπητῆς του¹⁾ ὡς «καὶ τῶν ἐλαχίστων ἱερομονάχων ἐλαχιστότερον». Ἐν τοῖς διπτύχοις τῶν κεκοιμημένων τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ κώδικι τούτῳ (ἀριθ. 329 τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου Κων/πόλεως) ὁ Θεοδόσιος ἔγραψε «*Μνήσθητι, Κύριε, τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου σου Θεοδοσίου ἱερομονάχου, καὶ Δεσποινέας καὶ τῶν γεννητόρων αὐτοῦ, καὶ ἀνάπαυσον αὐτοὺς*»²⁾ κτλ. Πιθανῶς ἡ ἐνταῦθα μνημονευομένη Δεσποινέα ὑπῆρξεν αὐταδέλφη τοῦ Θεοδοσίου.

Κατὰ τὰ ἔτη 1623—1626 ἡ χριστιανοσύνη τῶν Θρακικῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου ὑπέστη πολλὰ καὶ ἀφόρητα δεινὰ. Κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον ἐπέδραμον εἰς τὰ παράλια ταῦτα Κοζάκοι, καθ' ὧν ἀντιεπεξῆλθεν ὁ Πιαλῆ—πασσᾶς μετὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου, ἐξεδίωξε τοὺς ἐπιδρομεῖς, ἀλλὰ καὶ κατέστρεψε πολλὰ ἱερά καταγῶγια τῆς Παρευξείνιου Θράκης καὶ τὸν χριστιανικὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι συνέπραξε μετὰ τῶν Κοζάκων ἢ ὑπέθαλψεν αὐτοὺς, ποικίλως κατέθλιψε. Τότε κατεστράφη καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ νησίου τῆς Σωζοπόλεως μονὴ τοῦ Προδρόμου, οἱ δὲ πατέρες αὐτῆς διεσκορπίσθησαν ἄλλοι ἄλλαχού, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν συναποκομιζόντες κειμήλια, σκευή, ἄμφια καὶ χειρόγραφα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐγκαταλειφθείσης μονῆς εὗρον ἄσυλον εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης³⁾.

Λόγῳ τῆς ἐρημώσεως τοῦ Χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, τὴν ὁποίαν προεκάλεσαν κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως ἡ ἐπιδρομὴ τῶν Κοζάκων καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι καταθλίψεις τῶν Τούρκων, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀπεφάσισε κατ' Αὐγουστον τοῦ 1623 νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο ταύτας ἐκκλ. ἐπαρχίας εἰς κοινὴν Μητρόπολιν.⁴⁾ Βραχὺ πρὸ

¹⁾ Πρβλ. ὅσα γράφει ὁ Θεοδόσιος ἐν τέλει τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένου Μηναιίου τοῦ Ἰουνίου, τὸ ὅποιον ἐναπόκειται (κατὰ τὰ προειρημένα σελ. 44) ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης ὑπὸ σύγχρονον ἀριθμὸν κατατάξεως 109.

²⁾ Α. Παπαδόπουλος—Κεραμεύς, ἐνθ' ἄνωτέρῳ, σελ. 365.

³⁾ Δοσιθέου [Νοταρῆ], Ἱστορία τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων. Ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, σελ. 1229. Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν Ἰλασίαν, ἐκδ. ἀρχιμανδρ. Γερμανοῦ Ἀφθονίδου (ἐν Κων/πόλει 1870) σελ. 132 κ.έ. Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα ἱστορικὸν περὶ τῆς κατὰ τὴν Χάλκην μονῆς τῆς Θεοτόκου (ἐν Κων/πόλει 1846) σελ. 16 κ.έ., (σπουδαῖον διὰ τὰ κατὰ τὴν καταστροφὴν τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου Σωζοπόλεως εἶναι τὸ αὐτότι σελ. 174 κ.έ. ἐκδεδομένου χρυσόβουλλον τοῦ Ἰωάννου Ἀλεξάνδρου βοεβόδα, υἱοῦ τοῦ Ράδουλ βοεβόδα, ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας, ἀπολυθὲν τῷ 1630).—Πρβλ. Ι. Σακκελίωνα ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος, τόμ. Β' (1885—1889) σελ. 611 κ.έ., Α. Παπαδόπουλον—Κεραμέα ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τόμ. Ζ' (1900) σελ. 667 κ.έ.

⁴⁾ Πρβλ. τὴν περίληψιν τοῦ σχετικοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος παρὰ Κ. Ν. Σάββα,

τούτου, μηνί Ἰουλίῳ 1623, ὁ ἀρχιερεὺς Σωζοπόλεως παρητήθη τοῦ θρόνου αὐτοῦ «διὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως ἐκ τῶν συχνῶν αἰχμαλωσιῶν τῶν Ῥώσων [=Κοζάκων] καὶ τοὺς λοιποὺς περισπασμοὺς τῶν Ἀγαρηνῶν», ὡς λέγει ἡ περίληψις τοῦ σχετικοῦ γράμματος.¹⁾ Κατ' Αὐγουστον τοῦ 1623 ὁ ἡμέτερος Θεοδόσιος ὑπέγραψε κατὰ τὰ εἰωθότα ἐπίσημον δμολογίαν πίστεως, μεθ' ὃ προυχειρίσθη εἰς μητροπολίτην Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως «ἀντὶ τῶν παραιτηθέντων Καλλινίκου καὶ Ἀρσενίου»²⁾.

Συνήθως χάριν συντομίας ὁ ἡμέτερος Θεοδόσιος ἀναφέρεται οὐχὶ «Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως», ἀλλ' ἀπλῶς «Μηδείας». Πλὴν καὶ ὁ ἴδιος συνήθως ὑπογράφει ἀπλῶς «ὁ Μηδείας», παραλείπων χάριν συντομίας τὸ «Σωζοπόλεως». Ἐν τούτοις τὸν πατριαρχικὸν τόμον, τὸν ὁποῖον μηνί Ἰουλίῳ τοῦ 1624 συνέταξε καὶ κατέστρωσεν ἐν τῷ κώδικι τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ἢ ἐν Κων/πόλει συνηγμένη ἀρχιερατικῇ σύνοδος, ἧς μετέσχεν ὁ Θεοδόσιος, ὑπογράφει οὗτος ἐν πληρεστερᾷ μορφῇ τοῦ τίτλου του ὡς ὁ «Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως».³⁾ Καθ' ἃ ἐλέγχεται καὶ ὡς μητροπολίτης ὁ φιλόπονος Θεοδόσιος ἐξηκολούθησε τὸ καλλιγραφικὸν αὐτοῦ ἔργον. Οὕτω κατὰ τὸ ἔτος 1635 ἔγραψε κώδικα ἐναποκείμενον μὲν ταῦν ἐν τῇ Λαυρεντιανῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Φλωρεντίας ὑπ' ἀριθ. 47 μεταξὺ τῶν codices graeci Aequisti, περιέχοντα δὲ τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, πρὸς δὲ τὰς τάξεις ἐπὶ χειροτονία ἀναγνώστου, ὑποδιακόνου, διακόνου, πρεσβυτέρου «καὶ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου». Ἐν φ. 93^b τοῦ κώδικος κεῖται τὸ βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα: «μνήσθητι τοῦ γράψαντος Θεοδοσίου Μηδείας ταπεινοῦ, τοῦ μ(η)τροπολίτου: ἀχλε' ὀκτωβρίῳ, κβ'. ἡμέρα, ε'. ἰνδ. δ'». ⁴⁾ Ἄλλοτερον καλλιγραφικὸν ἔργον τοῦ Θεοδοσίου ἔταξα ἐγὼ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μεγαλωνύμου μονῆς τοῦ παρὰ τὰ Καλάβρυτα κειμένου Μεγάλου Σπηλαίου καὶ δὴ ὑπ' ἀριθμὸν 81 μεταξὺ τῶν χειρογράφων αὐτῆς. Εἶναι τὸ καλλιγραφικὸν τοῦτο ἔργον κώδιξ ἐκ χάρτου λεῖου περιέχων τὰς τρεῖς λειτουργίας καὶ τὰς τάξεις ἐπὶ χειροτονία ἀναγνώστου, διακόνου, πρεσβυτέρου «καὶ μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου». Κατὰ ταῦτα τὸ περιεχόμενον τοῦ κώδικος εἶναι mutatis mutandis τὸ αὐτὸ πρὸς τοὺς αὐτογράφους κώδικας τοῦ Θεοδοσίου ἐκείνους, τοὺς ἑνα-

Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ, τόμ. Γ' (ἐν Βενετίᾳ 1872) σελ. 563.

¹⁾ Παρὰ *K. N. Σάθα*, ἔνθ' ἄνωτέρω, τόμ. Γ' σελ. 563.

²⁾ Κατὰ τὴν περίληψιν τοῦ σχετικοῦ γράμματος παρὰ *K. N. Σάθα*, ἔνθ' ἄνωτέρω, τόμ. Γ', σελ. 563.

³⁾ *A. Παπαδοπούλου—Κεραμέως*, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας. τόμ. Δ' (ἐν Πειρουπόλει 1897) σελ. 95—97.

⁴⁾ *E. Rostagno—N. Festa*, Indice dei codici greci Laurenziani non compresi nel catalogo del Bandini (ἐν Φλωρεντίᾳ—Ῥώμῃ 1893) σελ. 201.

ποκειμένους σήμερον ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης, ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Κων/πόλει καὶ ἐν τῇ Λαυρεντιανῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Φλωρεντίας ¹⁾. Ἐν φ. 100⁶ τοῦ προμνημονευθέντος κώδικος τοῦ Μεγάλου Σηηλαίου κεῖται κατὰ πιστὸν ἀντίγραφον τὸ ἐξῆς βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα: † ἐγράφη διὰ χειρὸς τοῦ | ταπεινοῦ μ(ητ)ροπολίτου | Μηδείας Θεοδοσίου | ἐν τῇ βασιλικῇ θείᾳ καὶ | π(ατ)ριαρχικῇ μονῇ τ(ῆ)⁶ ὑπερ ἁγίας Θε(εοτό)κου. Τῆς ἐν τῇ νή|σω Χάλκης, καιπεδόθη | τῷ ἁγίῳ προηγουμένῳ | π[α] [=παπὰ] κύρ Ἰακώβω: — | Ἐνέ(ει). α χ λ ζ, σεπιε^{βε}(ίω), | ἰν(δικτιῶν)^{ος} 5^ς: 5. Ἀλλὰ καὶ ἐν φύλλῳ 19⁶ ἐν τῇ εὐχῇ τῶν δεήσεων τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου ἔγραψεν ὁ βιβλιογράφος ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ κειμένῳ: «μνήσθητι κύριε τῆς ψυχῆς τοῦ δούλου σου Θεοδοσίου ἀρχιερέως καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ» ²⁾ Ἐν φ. 98⁶ ἔγραψεν ὁ ἀρχιερεὺς Θεοδόσιος τοὺς ἐξῆς ἀνεπιγράφους στίχους ὧν παραθέτομεν πιστὸν ἐκ τοῦ κώδικος ἀντίγραφον:

Ἴσος τε πατρὶ,	Θεῖος υἱὸς καὶ μία.
Ἄναρχος ἀρχῇ,	Ἐν προβλήματι Ἰσά.
Κράτησον ὀρθοῦς.	Ἐρθοδόξους νείας.
Ἐρθῶν ἂν ἡμᾶς,	Δείξον ὀκ ^{ορ} σοῦ φά ^{βε} .
Βίβλω τε γράψον,	Ὀυρανοφρόνων βίω.
Ἐδ' ἂν φέρομεν,	Σεπιὰ δ' ἄσματος νό ^δ .
Σοὶ τῷ τριφεγγεῖ,	Ἰσχυρῶ Θεῷ μόνῳ.
Τῷ δόντι πιστοῖς	Ὀυρανόβροτον χ ^α ρι.
Ὁε γ ^α ρ δ' ἔχομεν	Στεμματόχρυσον κλέ ^{οο} : —

α χ μ η Ἰν(δικτιῶν)^{ος} 4^ς.

Καὶ ἐν φ. 99^α ἔγραψεν ὁ ἀρχιερεὺς Θεοδόσιος ἄλλους στίχους, οὓς παραθέτομεν μεθ' ὄλων τῶν ἐν τῷ κώδικι ἀνορθογραφικῶν καὶ τῶν περὶ τὴν γραφὴν ἰδιορρυθμιῶν:

Ἰθυνον ἀγνή,	Θεῖα μήτηρ τ ^ς λόγον.
Ἄνυμφε νύμφη,	Ἐλθὲ τὸν σὸν οἰκέτην.
Κράναν τε αὐτ ^ς ,	Ὀπλισον σεψηφό ^{ορ} .
Ἐρθοφ ^ο νεῖν δός,	Δεξιὸν αὐτῶ νόον.
Βάθη ἐρευνᾶν,	Ἐρθὰ ἕως θεῶν λόγ(ων).
Ἐκτειρον αὐτὸν,	Ἐτῆσον ἀγν ^{ον} νυμφίω.
Στολῇ τε λαμπρᾷ,	Ἰσχυροβλύτῳ φά ^ο .
Λάμπρεια φωτὶ,	Ἐρθονυκί ἐν μέσο.
Δόξαν φέροι σοί,	Σὺν χοροῖς τῶν π ^α ρθέ ^ο (ων)

φενροδ(α)^ε(ιδ), κς !

¹⁾ Πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 44 κ. ἐ. 46.

²⁾ Πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 45.

Καθ' ἃ ὁ ἀναγνώστης παρατηρεῖ τὰ ἡμίστιχα τῶν στίχων τούτων, καὶ τῶν ἐν φ. 98^β καὶ τῶν ἐν φ. 99^α, σχηματίζουσι τὴν ἀκροστιχίδα: «*Ἰακώβω... Θεοδοσίος*». Εἶναι δὲ ὁ Ἰάκωβος οὗτος ὁ καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ (σελ. 47) παρατεθειμένῳ σημειώματι μνημονευόμενος προηγούμενος τῆς μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς Χάλκης,¹⁾ εἰς ὃν καὶ ἐπέδωκεν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ βιβλιογράφος Θεοδοσίος τὸν ὑπ' αὐτοῦ φιλοτεχνηθέντα κώδικα, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ διὰ καλλιγράμων ἐπιτίτλων καὶ πολυχρόμων ἀρκετικῶν γραμμάτων περικεκοσμημένος. Οὕτω πλούσιοι εἰς κόσμον εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ καλλιγραφικὰ ἔργα τοῦ ἀρχιερέως Θεοδοσίου καὶ δι' ἃ ὑπ' ἀριθμὸν 329 κώδιξ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐν Κων/πόλει.²⁾ Καθ' ἃ φαίνεται ὁ ἀρχιερεὺς Θεοδοσίος συνήθιζε νὰ φιλοτεχνῇ αὐτὸς οὗτος καὶ τὰ διάφορα κοσμήματα τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφομένων κωδίκων. Ἀφιέρωσε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 1682 εἰς τὴν μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου τὸν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Θεοδοσίου γεγραμμένον κώδικα ὁ «πνευματικὸς παπὰ κύρ Σωφρόνιος ὁ Κερτεζίτης», (ἦτοι ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Κέρτεζη τοῦ τέως δήμου Καλλιφωνίας ὀρμώμενος), καθ' ἃ λέγει σημείωμα, ἀναγινωσκόμενον ἐν φύλλῳ 97^β τοῦ αὐτοῦ κώδικος³⁾.

Συμφώνως πρὸς περίληψιν πατριαρχικῶν γραμμάτων τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1636 ὁ Μηδείας Θεοδοσίος «διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας αὐτοῦ συμβάντα σκάνδαλα» ὑπέβαλε παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ καὶ συγχρόνως ἀντὶ τούτου ἐξελέγη Μηδείας ὁ Μητροφάνης, ὁ ὁποῖος προέστη τῆς ἐπαρχίας ταύτης μέχρι τοῦ ἐν ἔτει 1651 ἐπελθόντος θανάτου του⁴⁾. Ἄν αἱ προκείμεναι ἡμῖν περιλήψεις τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων εἶναι ἀπηλλαγμένα σφαλμάτων περὶ τὰς χρονίας, τότε ὁ Θεοδοσίος δὲν ἦτο ἐν ἐνεργείᾳ μητροπολίτης Μηδείας [καὶ Σωζοπόλεως], ὅτε ἔγραψε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1637 τὸ ἐν φ. 100^β βιβλιογραφικὸν σημείωμα⁵⁾ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 81 κώδικος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, ὃν ὁ αὐτὸς ἐφιλοτέχνησε. Καὶ ποῖα μὲν εἶναι τοῦ Θεοδοσίου «τὰ πρὸς τοὺς ἐπαρχιώτας αὐτοῦ συμβάντα σκάνδαλα», ἅτινα ὑπαινίσσεται ἡ περίληψις τοῦ σχετικοῦ πατριαρχικοῦ γραμματος, ἀγνοοῦμεν· ἀλλ' εὐκόλως εἰκάζομεν τὸν λόγον διατὶ κατέφυγεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης, ὅπου ἀπαντῶμεν αὐτὸν κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1637⁶⁾. Εἰς τὴν αὐτὴν δὴλον ὅτι μονήν, ὡς προ-

¹⁾ Προσθετός ὁ Ἰάκωβος οὗτος εἰς τοὺς ὀλίγους γνωστούς ἡγουμένους τῆς μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Χάλκης κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, τοὺς ὁποίους ὁ *Βαρθολομαῖος Κουλουμουσιανός*, ἐνθ' ἀνωτέρῳ σελ. 43 κ. ἑ., ἀναγράφει.

²⁾ *Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως*, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Δ', σελ. 304.

³⁾ Πρὸβλ. *Nikos A. Bees (Βέης)*, ἐνθ' ἀνωτέρῳ, σελ. 79—82.

⁴⁾ *Κ. Ν. Σάθα*, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Γ', σελ. 571 κ. ἑ., 585.

⁵⁾ Ἰδὲ ἀνωτέρῳ σελ. 47. ⁶⁾ Ἀκόθι.

είρηται ¹⁾, είχαν ζητήσει και εύρει άσυλον οί παλαιοί του Θεοδοσίου συμμονασταί μετά την καταστροφήν της έν τῷ νησίῳ της Σωζοπόλεως μονής του Προδρόμου. Μεταξύ τῶν παλαιῶν τούτων συμμοναστῶν του ήσθάνετο ασφαλῶς ὁ Θεοδοσίος ἑαυτὸν εὐτυχέστερον ἢ τοῦλάχιστον ἦττον άτυχή ἢ μεταξύ τῶν άλλων ανθρώπων, δι' ὃ και παραιτηθεὶς τοῦ θρόνου ἔσπευσε πρὸς τοὺς παλαιοὺς συμμοναστάς, ἔγκαθιδρυμένους ἤδη έν τῇ μονῇ της Παναγίας της Χάλκης.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1641 έν πράξει ψήφων ἔπ' ἔκλογῇ μητροπολίτου Μεσημβρίας ἀναφέρεται ὡς τρίτος συνυποψήφιος «ὁ Θεοδοσίος πρώην μητροπολίτης Μηδείας», άλλ' ἀντ' αὐτοῦ και τοῦ δευτέρου συνυποψηφίου (τοῦ πρώην Σοφίας Ἰγνατίου) ἐξελέγη ὁ πρῶτος συνυποψήφιος Δαμασκηνός, πρώην μητροπολίτης Βιζύης. ²⁾ Κατὰ δὲ Φεβρουάριον τοῦ 1642 έν πράξει ψήφων ἔπ' ἔκλογῇ μητροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν, τοῦ τέως τοιούτου καθαιρεθέντος, ἀναφέρεται ὡς τρίτος συνυποψήφιος ὁ «Θεοδοσίος πρώην Μηδείας»· άλλὰ και πάλιν ἀντὶ τούτου και τοῦ δευτέρου συνυποψηφίου (τοῦ πρώην Γάνου και Χώρας Ἰακώβου) ἐξελέγη ὁ πρώην Φαναρίου και Νεοχωρίου ἀρχιερεὺς Θεοφάνης. Πότε ἀπεβίωσεν ὁ ἡμέτερος Θεοδοσίος δὲν εἶναι ασφαλῶς ἐξηκριθῶμένον. Πάντως ἔζη εἰσέτι κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1648. Τοῦτο ἐλέγχεται ἐκ της χρονίας, ὁ ὅποια κεῖται έν τέλει τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων στίχων έν φύλλῳ 98^b και 99^a τοῦ ὑπ' ἀριθ. 81 κώδικος τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου. ³⁾

Ὁ περι οὗ ὁ λόγος Θεοδοσίος δὲν ὑπῆρξε μόνον ἐπιμελής βιβλιογράφος και συνθέτης ἐμμέτρων βιβλιογραφικῶν σημειωμάτων, ⁴⁾ άλλὰ και ποιητῆς ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων και λαμβικῶν ποιημάτων, τὰ ὅποια, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, δὲν ἔχουσι τύποις ἐκδοθῆ. Παραδίδονται δὲ τοῦ «Θεοδοσίου Μηδείας ὕμνοι και λαμβικά ποιήματα» π. χ. έν τῷ ὑπ' ἀριθ. 31° κώδικι της Ἀγιορειτικῆς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου ⁵⁾.

¹⁾ Ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 45.

²⁾ Α. Παπαδοπούλου—Κεραμέως, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη, τόμ. Δ', σελ. 14, ἀριθ. 35, 16, ἀριθ. 42 (ἐνθα ἡ χρονία και τὸ ὄνομα τοῦ Μηδείας κεῖνται ἐσφαλμένα).

³⁾ Ἰδὲ ἀνωτέρω σελ. 47.

⁴⁾ Πρβλ. ἀνωτέρω σελ. 47 και τὸ σημείωμα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 144 κώδικος της μονῆς της Παναγίας της Χάλκης παρὰ Α. Παπαδοπούλου—Κεραμεῖ έν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τόμ. Ζ' (1900, σελ. 677, ἀριθ. λδ' (πρβλ. και ἀνωτέρω σελ. 44).

⁵⁾ Sp. P. Lambros, Catalogue of greke manuscripts on Mount Athos, τόμ. Α'. (έν Κανταβριγία 1895) σελ. 199, ἀριθ. 2328, 2.